

נתונים על סנקציות שהוטלו במטרה להביא לקיום פסקי דין של גירושין

מסמך זה נכתב לקראת דיון ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בראשות חבר הכנסת גלעד קריב, ועניינו מעקב אחר יישום [חוק בתי דין רבניים \(קיום פסקי דין של גירושין\)](#), התשנ"ה-1995. במסמך מוצגים נתונים על סנקציות מסוג צווי הגבלה על סרבני גט שהטילו בתי הדין הרבניים מכוח חוק זה במטרה להביא לקיום פסקי דין של גירושין.

רקע

תביעות גירושין מוגשות לבית הדין הרבני במקרים שבהם אחד מבני הזוג מעוניין להתגרש ללא הסכמת בן הזוג האחר. בשנת 2019 נפתחו 4,158 תיקים לתביעות גירושין. כמעט שני-שלישים מהם נפתחו על ידי נשים.¹ לאחר דיון בתביעה יכולים בתי הדין הרבניים לפסוק שעל בני הזוג להתגרש. מקובל לחלק את פסקי הדין של גירושין לארבעה סוגים, על פי חומרת החיוב: המלצה, מצווה, חיוב וכפייה.

על פי הנהלת בתי הדין הרבניים, **סרבן או סרבנית גט הם מי שניתן לחובתם פסק דין המחייב בגירושין באחת משתי הדרגות העליונות בארבעת סוגי פסקי הדין של גירושין: חיוב או כפייה (או כל לשון אחרת המחייבת גט), והגבר מסרב לתת גט או האישה מסרבת לקבל גט במועד שנקבע להם על ידי בית הדין לסידור הגט.**²

בהתבסס על הגדרה זו נמצא כי בחודש מרץ 2021 היו רשומים 51 תיקים פתוחים של סרבנות גט, וב-20 מהם המועד האחרון למתן הגט³ היה בשנת 2019 או לפני כן.⁴ תשובת בתי הדין הרבניים על פניית מרכז המחקר והמידע לא כללה פילוח מגדרי של תיקים אלו.

¹ הנהלת בתי הדין הרבניים, [סיכום לשנת 2019](#), 15 ביולי 2020, עמ' 3.

² משה גורט, מנהל לשכת מנכ"ל הנהלת בתי הדין הרבניים, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מצגת, 2 ביוני 2021.

³ קרי, המועד שבו התקיים דיון סידור הגט שלאחריו מי שמסרב לתת גט או לקבל גט מוגדר כסרבן. משה גורט, מנהל לשכת מנכ"ל הנהלת בתי הדין הרבניים, שיחת טלפון, 11 באוגוסט 2021.

⁴ משה גורט, מנהל לשכת מנכ"ל הנהלת בתי הדין הרבניים, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מצגת, 2 ביוני 2021.

יצוין כי **פסקי דין מסוג חיוב או כפייה הם מיעוטם של פסקי הדין של גירושין**. למשל, מתשובה של הנהלת בתי הדין הרבניים על בקשה על פי חוק חופש המידע מאוגוסט 2020 עולה כי פסקי דין מסוג חיוב או כפייה היו רק 9% מכלל פסקי הדין לגירושין שניתנו בשנים 2016–2020.⁵

על רקע זה, גורמים שונים, ובהם מבקר המדינה, העלו טענות כי הגדרת סרבנות גט זו מצמצמת מדי. מבקר המדינה נסמך על סעיף 1(ב) **לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995**, שבו נאמר שלעניין הטלת סנקציות "אין נפקה מינה אם ננקטה בפסק הדין לשון של כפייה, חובה, מצווה, הצעה או לשון אחרת", ולפי מבקר המדינה מכאן שגם במקרים שבהם לא קיים פסק דין מסוג מצווה או הצעה מדובר בסרבנות גט.⁶ עוד יצוין כי בעבר פרסמה הנהלת בתי המשפט נתונים בדבר סרבנות גט אשר מתבססים על הגדרות רחבות יותר, הכוללות מלבד חיוב גט וכפיית גט גם המלצה להתגרש או מצווה להתגרש.⁷

אין בידינו נתונים על מספר התיקים הכולל שבהם ניתן פסק דין של גירושין אך לא ניתן גט אף שחלף המועד המחייב לכך.

נציין שמרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה להנהלת בתי הדין הרבניים כבר במרץ 2021 בבקשה לקבל מידע מפורט על היבטים שונים של נושא הגירושין בישראל, לרבות משך הטיפול בתביעות גירושין, הזמן שחלף בין מועד מתן פסק לדין לגירושין ומועד סידור הגט, ותיקים שניתן בהם פסק דין לגירושין ולא ניתן בהם גט. חרף הזמן שחלף, עד למועד השלמת מסמך זה חלק מהשאלות שהפנינו אל הנהלת בתי הדין הרבניים, ובהן שאלות על נתונים רלוונטיים לדיון זה – לא קיבלו מענה. חלק מהנתונים הופקו על ידינו באמצעות מערכת ה-BI של הנהלת בתי הדין הרבניים, אך לא בכל הסוגיות נמצא מידע בדרך זו.

1. הטלת סנקציות על סרבני גט

על פי **חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995**, אם קבע בית דין רבני פסק דין של גירושין ולא ניתן או התקבל הגט, רשאי בית הדין להטיל סנקציות על הצד שסירב לתת את הגט או לקבלו. לשון החוק אינה מייחדת את הטלת הסנקציות לפסקי דין מסוג חיוב גט או כפיית גט אך בנתוני הסנקציות שהוטלו המפורסמים בדוחות השנתיים של הנהלת בתי הדין הרבניים⁸ נכללות רק סנקציות שהוטלו על סרבני וסרבניות גט (שהגדרתם, על פי בית הדין הרבני, היא כאמור רק מי שסירבו לקיים פסק דין מסוג חיוב או כפייה).

כאמור, אין בידינו מידע על מספר פסקי הדין של גירושין שניתנו אך לא ניתן בהם גט אף שחלף המועד המחייב לכך, ועל כן אין ביכולתנו לומר באיזה חלק מהמקרים שבהם לא ניתן גט הוטלו סנקציות (ומכאן – מה

⁵ היחידה לחופש המידע במשרד המשפטים, **מענה לבקשת מידע אודות החלטות בתיקי גירושין**, 20 באוגוסט 2020.

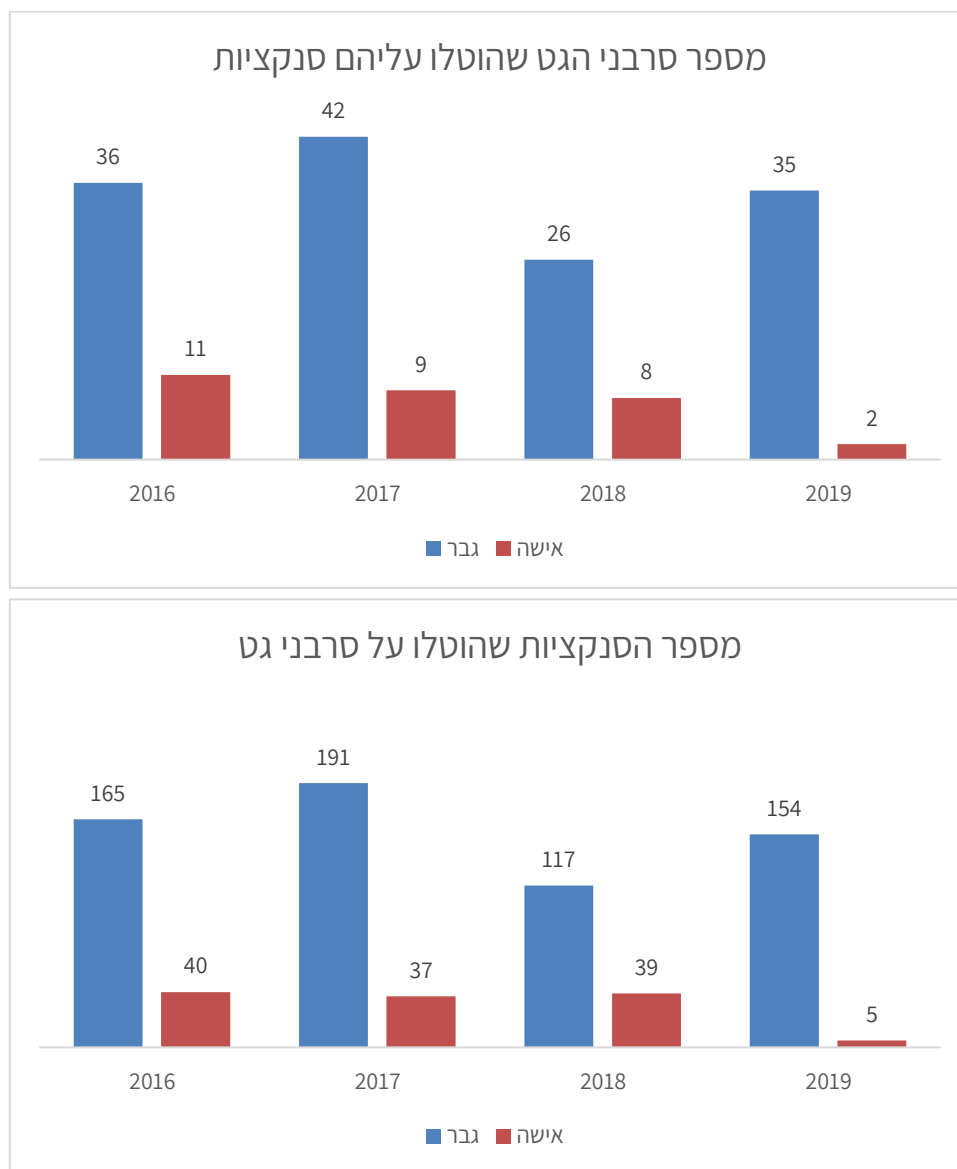
⁶ מבקר המדינה, דוח שנתי 54 לשנת 2003 ולחשבונות שנת הכספים 2002, **בתי הדין הרבניים**, 5 במאי 2004, עמ' 522.

⁷ ראו למשל תשובות על בקשות על פי חוק חופש המידע: היחידה לחופש המידע במשרד המשפטים, **הגדרה – סרבני גט**, 14 ביולי 2019; **נתונים על החלטות בתי הדין הרבניים בנושא סרבני גט**, 16 באפריל 2018.

⁸ הנהלת בתי הדין הרבניים, **סיכום שנת 2019**, **סיכום שנת 2018**, **סיכום שנת 2017**.

ההתפלגות על פי מגדר של נתונים אלו); בפילוח הנתונים שיוצגו להלן נכללות, אם כן, רק הסנקציות שהוטלו בפועל. יצוין כי הטלת סנקציה על אישה מותנית באישור נשיא בית הדין הרבני הגדול.⁹

תרשים 1: מספר סרבני הגט שהוטלו עליהם סנקציות ומספר הסנקציות שהוטלו על סרבני גט, לפי מגדר, 2016-2019¹⁰

כפי שמוצג בתרשימים, רוב סרבני הגט שהוטלו עליהם סנקציות בשנים 2016-2019 הם גברים, ועיקר הסנקציות שהוטלו בפועל באותן שנים (84%) הוטלו על גברים. כמו כן, בממוצע, מבין מי שהוטלו עליהם סנקציות, על גברים הוטלו מעט יותר סנקציות מאשר על נשים: על כל גבר שהוטלו עליו סנקציות הוטלו בממוצע

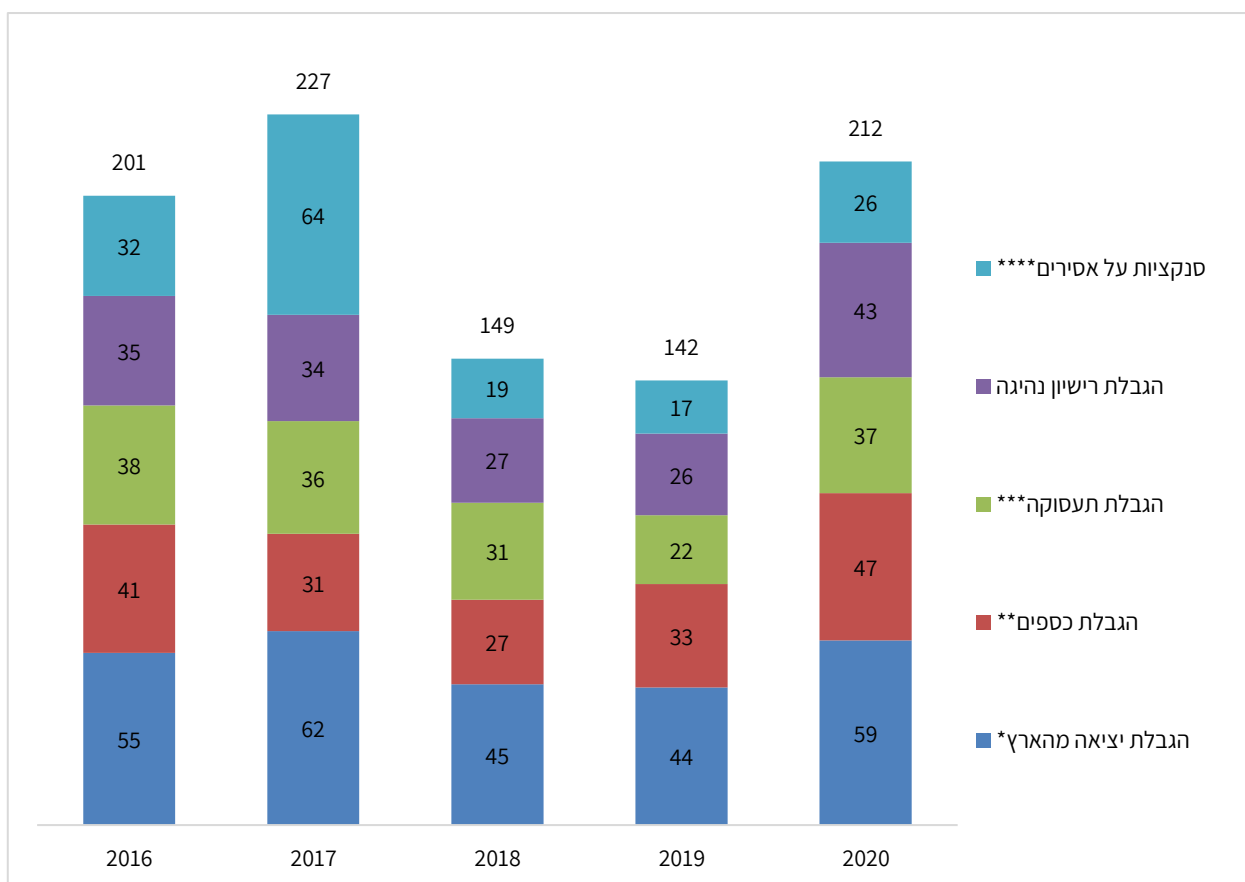
⁹ סעיף 1(ג) לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995.

¹⁰ הנהלת בתי הדין הרבניים, סיכום שנת 2019, סיכום שנת 2018, סיכום שנת 2017.

4.5 סנקציות ואילו על כל אישה שהוטלו עליה סנקציות הוטלו בממוצע 4 סנקציות. **נזכיר, כי אין בידינו נתונים על מספר התיקים שבהם רשאי היה בית הדין להטיל סנקציות ועל ההתפלגות על פי מגדר של תיקים אלו.**

הנהלת בתי הדין הרבניים מפרסמת במערכת ה-BI שלה נתונים על סנקציות שהוטלו על סרבני גט בפילוח לפי סוג הסנקציה.¹¹ להלן מוצגים הנתונים לשנים 2016–2020. הנתונים מוצגים לאחר קיבוץ חלק מסוגי הסנקציות לקטגוריות. הנתונים המלאים מוצגים בטבלה בנספח.

תרשים 2: מספר סנקציות שהוטלו על סרבני גט לפי סוג הסנקציה, 2016–2020¹²

* צו עיכוב יציאה קבוע ומניעת קבלת דרכון
 ** הגבלה בבנקים ושליה או הגבלה של גמלה
 *** מניעת עיסוק במקצוע מוסדר על פי דין או עסק הטעון רישוי ומניעת כהונה בתפקיד ציבורי
 **** במרץ 2017 אושר תיקון לחוק ובמסגרתו נוספו סנקציות שבית הדין רשאי להטיל על אסירים.

27% מהסנקציות שהוטלו במהלך התקופה שנבחנה היו הגבלת היציאה מהארץ באמצעות צו או מניעת קבלת דרכון; 20% מהסנקציות הגבילו פעילות בחשבון הבנק או שללו או הגבילו קצבה; שיעור דומה (19%) מנעו כהונה בתפקיד ציבורי או עיסוק במקצוע אשר מוסדר על פי דין או עסק הטעון רישוי; 17% מהסנקציות עניינן מניעת קבלת רישיון נהיגה או החזקתו; 16% מהסנקציות היו מגבלות שונות שהוטלו על אסירים. ככלל, שיעור הסנקציות מכל סוג היה

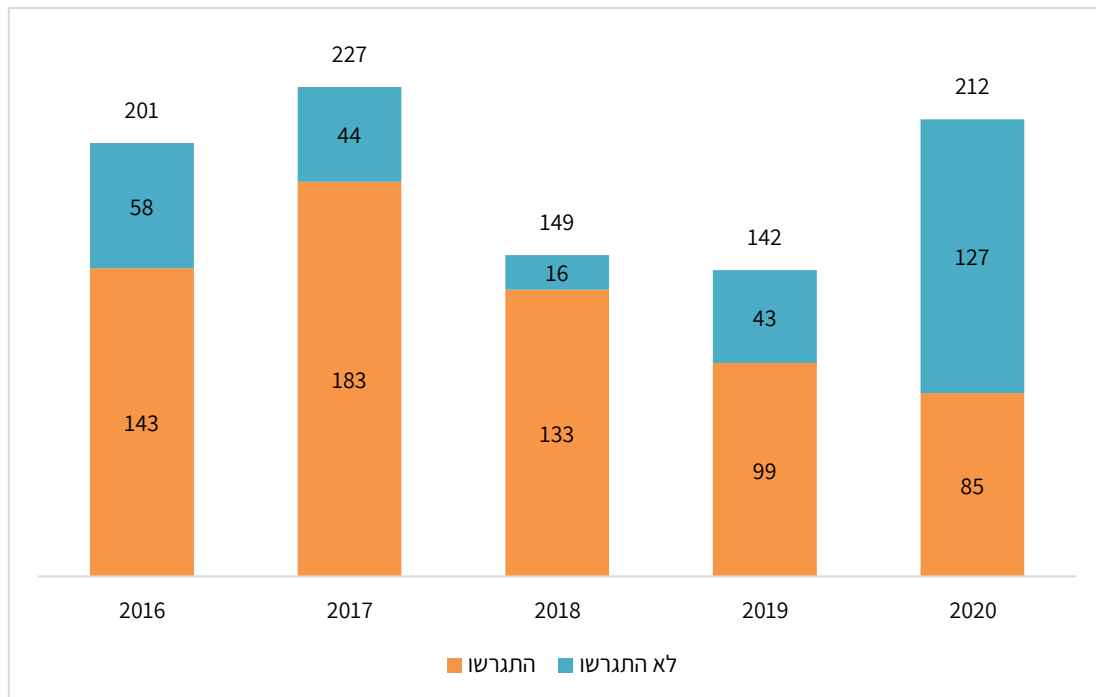
¹¹ הנהלת בתי הדין הרבניים, [קיום פסקי דין](#), כמות/מספר החלטות בתיקים שהיו בהם מגבלות, אוחזר: 11 באוגוסט 2021; יצוין כי נתונים אלו אינם זהים בהכרח לנתונים שהובאו לעיל. ייתכן שההבדלים נובעים ממועד הפקת הנתונים.

¹² שם.

דומה בכל השנים שנבחנו, מלבד שיעור גבוה של סנקציות כלפי אסירים ושיעור נמוך של הגבלות כספים בשנת 2017 (28%-14% מכלל הסנקציות באותה שנה, בהתאמה). יצוין כי במרץ 2017 אושר תיקון לחוק ובמסגרתו נוספו סנקציות שבית הדין רשאי להטיל על אסירים.¹³

המערכת מאפשרת להבחין בין סנקציות שהוטלו בתיקים שהסתיימו בגירושין ובין סנקציות במקרים שבהם בני הזוג לא התגרשו.

תרשים 3: מספר סנקציות שהוטלו לפי המצב המשפחתי, 2016–2020¹⁴

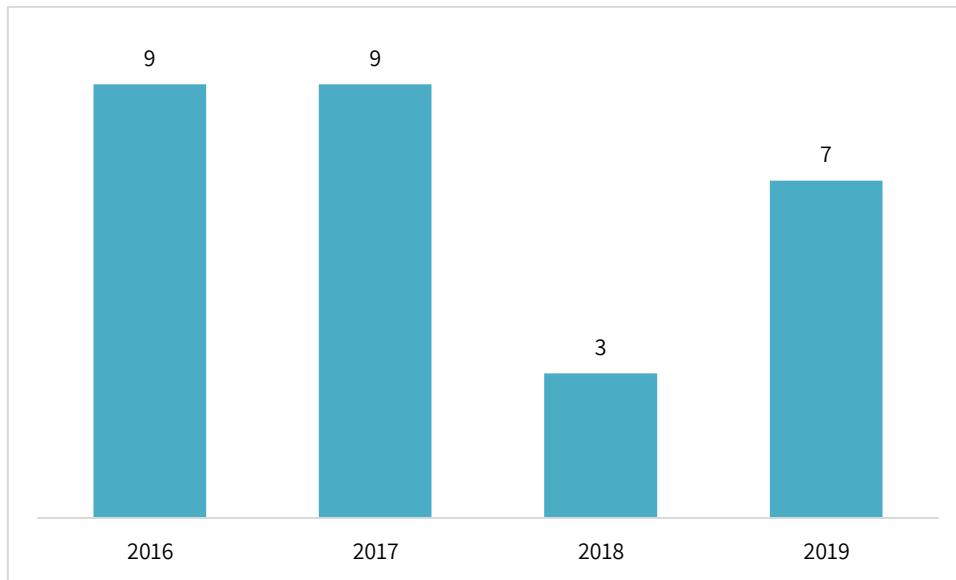
11%-30% מהסנקציות שהוטלו בשנים 2016–2019, הוטלו במסגרת הליכי גירושין שלא הסתיימו בגירושין. שיעור זה מאמיר ומגיע ל-60% מהסנקציות שהוטלו בשנת 2020. יצוין כי אין בידינו מידע על מועד עדכון הנתונים המוצגים במערכת ה-BI של הנהלת בתי הדין הרבניים. יתכן ששיעור גירושין נמוך בשנת 2020 נובע מכך שחלף זמן קצר יחסית משנת 2020 ועד מועד עדכון הנתונים במערכת.

1.1 מאסר סרבני גט

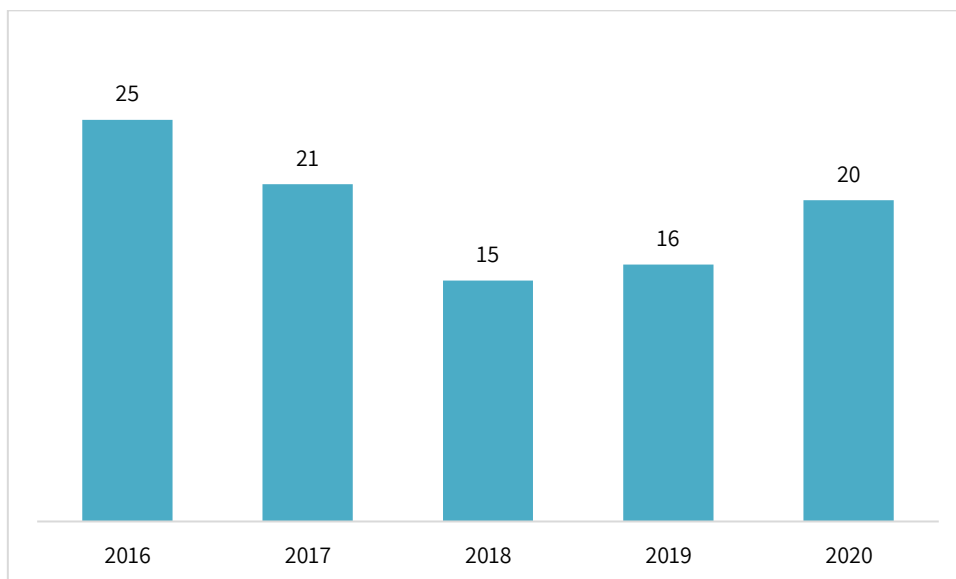
על פי הדוחות השנתיים של הנהלת בתי המשפט, בשנים 2016–2019 הוצאו 28 צווי מאסר כנגד סרבני גט (נתונים אלו נכללים בנתוני הסנקציות שהובאו לעיל), כמוצג להלן.

¹³ חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין) (תיקון מס' 8) התשע"ז-2017.

¹⁴ הנהלת בתי הדין הרבניים, קיום פסקי דין, כמות החלטות בתיקים שהיו בהם מגבלות, אוחזר: 11 באוגוסט 2021.

תרשים 4: צווי מאסר שהוצאו לסרבני גט, 2016–2019¹⁵

מספר זה נמוך ממספר הכלואים בגין סרבנות גט בכל שנה על פי נתוני שירות בתי הסוהר שהועברו לידינו, כמוצג להלן. אין לנו הסבר לפער בין מספר צווי המאסר למספר הכלואים בפועל.

תרשים 5: מספר כלואים בגין סרבנות גט בכל שנה, 2016–2020¹⁶

על פי נתוני שב"ס, **רוב המאסרים של סרבני הגט קצרים**, כמוצג בטבלה להלן, שבה נתונים על סרבני גט שנכלאו ושוחררו. בטבלה שאחריה מובאים נתונים על סרבני גט שעודם כלואים.

¹⁵ הנהלת בתי הדין הרבניים, [סיכום שנת 2019](#), [סיכום שנת 2018](#), [סיכום שנת 2017](#).

¹⁶ סג"ד נעמה ליאני, ראש ענף רישום וניהול, מחלקת האסיר, שירות בתי הסוהר, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 6 באפריל 2021.

טבלה 1: סרבני גט שנכלאו ושחררו לפי משך המאסר, 2016-2020¹⁷

2020	2019	2018	2017	2016	
6	8	8	6	8	יום אחד או פחות
8	5	5	8	6	עד שבוע
2		1	2	6	שבוע עד שבועיים
1		1	4	2	שבועיים עד חודשיים
1	1		1		חודשיים עד שנה
				3	מעל לשנה

ב-6 באפריל 2021 היו כלואים בבתי הסוהר חמישה סרבני גט. באותה עת כל החמישה היו כלואים תקופה ממושכת יחסית: 43 ימים, 285 ימים, 307 ימים, 597 ימים ו-598 ימים.

¹⁷ ש.ם.

נספח: סנקציות שהוטלו על סרבני גט לפי שנה וסוג הסנקציה

סך הכול	2020	2019	2018	2017	2016	
159	42	26	25	29	37	הגבלה בבנקים
165	43	26	27	34	35	מניעת קבלת או החזקת רישיון נהיגה
142	33	23	24	34	28	צו עיכוב יציאה קבוע
123	26	21	21	28	27	מניעת קבלת דרכון
88	21	13	15	19	20	מניעת עיסוק במקצוע מוסדר על פי דין או עסק הטעון רישוי
76	16	9	16	17	18	מניעת כהונה בתפקיד ציבורי
20	5	7	2	2	4	שלילת/הגבלת גמלה
13	4	1	2	6	0	חובה ללבוש בגדי אסיר בכלא ומחוצה לו (מ-2017)
3	1	0	1	1	0	הכנסה נוספת לבידוד מעת לעת ובלבד שעברו שבעה ימים מתקופת הבידוד
12	2	2	2	3	3	הכנסה לבידוד ובלבד שעברו 30 יום מיום מתן הצו לתקופה של עד שבעה ימים
6	1	1	0	1	3	הגבלת תנועה לאסיר
8	1	1	0	4	2	הגבלת שחרור מינהלי
8	1	1	0	4	2	הגבלת שחרור לפני תום תקופה
17	3	1	2	7	4	הגבלת קניית מצרכים לאסיר
12	2	1	1	5	3	הגבלת עבודה לאסיר
12	1	1	0	6	4	הגבלת מכתבים לאסיר
12	1	1	1	5	4	הגבלת חופשות לאסיר
15	1	2	2	6	4	הגבלת החזקת חפצים לאסיר
13	1	1	2	6	3	הגבלת ביקורים לאסיר
7	1	1	2	3	0	איסור שהייה באגף התורני בכלא (מ-2017)
9	3	2	1	3	0	איסור קבלת מזון בכשרות מהדרין (מ-2017)
5	0	1	2	2	0	איסור השתתפות במסגרת לימודית בכלא (מ-2017)
6	3	0	1	2	0	איסור החזקת חומרי כתיבה וקריאה, למעט סידור, בבידוד בכלא (מ-2017)
931	212	142	149	227	201	סך הכול